

in morjev hitro vé, proti kateri strani zemlje da gré ladija, obračaje tisto z jadri in s krmilom, kakor se mu zdi za dobro; se vé pa, da presilen veter mu vzame vso moč, da ne more ravnati z ladijo, kakor bi hotel. Ako, postavimo, mornar vidi, da magnetična igla kaže na severnici z enim svojim koncem proti severju, z drugim pa proti jugu, je prepričan, da ladija gré proti jugu, na primer, po jadranskem morji proti severni Afriki; ako pa ima on namen, jadрати na Grško, bo moral na gori omenjeno vižo obrniti ladijo proti izhodu itd.

Še bolje, se vé, se je bilo pa začelo razprostirati po svetu brodarstvo in ž njim vred tržstvo, od kodar so našli parobrodstvo. Med tem namreč, ko so se dozdaj ladije naprej gibale po vodah kakoršnih si bodi le s pomočjo jader, vesel in krmil, se dandanašnji mornarji poslužujejo v tej zadevi tudi hlapov ali soparjev, kateri v zvezi z navlajšnjo pripravo ženejo njih ladije, ravno kakor tudi po železnicah (železnih cestah) vozove, ki so od nekdanj drdrali od kraja v kraj po cestah le s pomočjo vprežne živine (kónj, volov ali mezgov). Kako da je po pravem to mogoče in kako da se to izpolnuje, namreč kako in s kako pripravo da vrtijo vozne kolesa soparji, ki se v nekem kotlu nalašč umetno napravljajo, so „Novice“ že pred nekimi leti povedale. Povedale so pa sicer tudi, da prvi parobrod je bil rinjen iz ladijenice v morje leta 1788, tedaj skorej pred 75 leti, v Filadelfii, mestu severne Amerike, kjer ga je bil napravil neki Jonatan Fitsch, urar. Zdaj se vozijo parobrodi po vseh morjih, in so nam, kakor smo že rekli, zelo velik pripomoček k napredku trgovine, s tisto pa k našemu vsestranskemu blagostanju, ravno tako kakor so nam tudi železnice.

Dobrovoljni poduki.

Dober lek za družinske hišne rane.

Besede, s katerimi gospodar ali gospodinja zapoveduje svoji družini, so trojne baže, so namreč: mlačne, zdravilne in strupene.

Mlačne ali mrzle so tiste, ktere sicer ne škodujejo, pa tudi le malo pomagajo. Take besede izvirajo od človeka, ki sam prav malo ali nič ne stori od tega, kar drugim velewa. Prazno je pa sleherni svarilo od njega, kdor sam sebe nič ne popravlja; kdor drugim zapoveduje, sam pa ne stori.

Zdravilne pa bodo besede tvojih ukazov, ako storiš sam, kar le moreš. Kadar misliš drugim ukazovati, zberi najprej skupaj vse svoje besede; pretehtaj jih: ali so vse dobre; kar je dobrih, deni jih skupaj v lonček in jih zabeli s strdjo dišečih cvetic, pa jih nekoliko pokuhaj pri ognji ljubezni; potem še le jih začni deliti med svojo družino, pa boš vidil, kako jih bode rada sprejemala od tebe. Kdor hoče dobro srečo in vesele dni uživati, naj poskusi to mazilo. Če tudi se večkrat pokazi, nikar ne obupaj! Vredno je tega truda, da se človek izuči, če tudi težko; kmali bo zmanjkovca in stradavca od hiše zapodil, namesti nju pa obilnost dobil.

To pa moram še sporočiti. Kdor hoče prav dobro tako mazilo napraviti, da bo zares pomagalo, mora popred napuh in lenobo od hiše spoditi, da ti ne nagajata. Napuh in lenoba sta največja sovražnika človeške sreče; ako le enega teh dveh sovražnikov v kotu svoje hiše mirno pustiš, ti bo gotovo naredil, da ne boš mogel dobrega mazila skuhati za svojo družino. Napuh in lenoba na vseh očitnih potih pa tudi na skrivnih kotih ljudem nagajata; prava copernika sta.

Besede ukazovanja pa, če so na vinski pijači ali na žganji kuhane, so ti silno strupene; čem močnejša

je pijača, tem bolj strupena je. Sleherni, kdor take besede okusi, se jih začne ogibati; kdor pa je prisiljen take besede sprejemati, je gotovo na svojem srcu ranjen. Čez vse najbolj strupene pa so besede ukazov, če se z morskimi penami zalivajo. Al — poreče kdo — saj morskih pen pa nimamo. Da, da! vsak človek jih ima zadosti, pa odkod? Sleherni človek ima v svojem srcu neko čudovito morje, po katerem pogostoma buče viharji jeze, zavida, napuha in družih hudobnih strasti. Kri po žilah zavrè, da se težko pomiri, in kdor ni zmožen do časa, da viharje ukroti, temu bo nemirno to morje zmirej više kipelo, da bojo valovi hude jeze itd. čez bregove njegovih ust pljuskali. To so tiste pene, na katerih besede tvojih ukazov postanejo silno strupene. Treba je tedaj, da se človek privadi zapovedovati morju in krotiti viharje, ki buče po njem. Kdor to zmore, tak napravi najbolje mazilo za svojo družino.

Vščipnil me bo morebiti kdo, da modrujem. Dobro! Če sem v prilikah govoril, naj bo to znamenje, da tudi človek v kmečkem jopiču more kakošno povedati z resno besedo. Veselilo me bo starčka, ako nisem prazne slame mlatil, to je, da kak mlad gospodar ali kaka mlada gospodinja poskusi moj dobrovoljni svét.

Na Jesenicah.

Anton Pazlar.

Šolske stvari.

Ozir po naših gimnazijah.

Šolske naznanila naših učilnic menda le malo komu naših bravcev v roke pridejo, toraj „Novice“ veže dolžnost, svojim prijatom iz njih toliko posneti, kolikor jih utegne mikati, ter jim povedati, kaj same mislijo o njih.

Pred vsem naj tu sledi statistični pregled treh kranjskih gimnazij v poglavitnejših rečeh.

gimnazija	učitelji			učenci				Štipen-		Učnina		Primsina	
	slovenski	nemški	vkup	slovenski	nemški	laški	vkup	dije zna-		znaša		ali vpisnina	
								gold.	kr.	gold.	kr.	gld.	kr.
Ljubljani	10	9	19	555	60	2	617 ¹⁾	5501	44	3817	80 ²⁾	254	10
Novem mestu	13	—	13	234 ³⁾	8	—	242	335	37	806	4	113	4
Kranji	5	1	6	158 ⁴⁾	—	—	158	638	19	— ⁵⁾	—	157	50
vkup	28	10	38	947⁶⁾	68⁷⁾	2	1017	6475	3/4	4623	84	524	64

I. O ljubljanski gimnazii posebej.

Če vzameš v roke letošnji „Jahresbericht“ ljubljanske gimnazije, gotovo bodeš, kdor nisi „matematicus“ in „fiskus“ od nog do glave, liste prvega njegovega dela, ki obsega 26 strani, ktere mu polnita dotična nemška sestavka samih števil, le preobračal,

¹⁾ 56 učencev manj od lani.

²⁾ Ker se je učnina od prihodnjega leta dalje povišala za tretjino, ktera bo šestim starejim učiteljem na poboljšek, utegne v Ljubljani vsacega doleteti okoli 300 gold.; se vé da enim nekoliko več, enim nekoliko manj, ker si ga bodo delili po raznih odstotkih.

³⁾ 16 učencev več od lani.

⁴⁾ Menda vsi, ker nikjer ne nahajamo razločka po narodnosti.

⁵⁾ Je ne naznanja letnik.

⁶⁾ Pač lepo število slovenske mladine, hrepeneče po viši omiki!

⁷⁾ To število bi kazalo, v kaki primeri so Nemci s Slovenci; toda zdi se nam pa, da v številu nemških učencev tiči še marsikter Slovenec.